

CONSILIEREA PĂRINȚILOR. STRATEGII PRACTICE DE INTERVENȚIE

*Alina Gabriela BĂIAȘU, doctorand
U.P.S. "Ion Creangă" din Chișinău*

CZU: 37.018.262

Rezumat: Ajutând părinții să se implice mai mult în problemele vieții școlare a copilului lor, putem consolida interacțiunile și relațiile dintre ei și copiii lor. Activitățile cu părinții duc la rezolvarea situațiilor problemă, a posibilelor conflicte și evidențierea pentru rezolvare a situațiilor de risc în dezvoltarea copiilor. Aspectele pe care le vom aborda pe parcursul articolului sunt legate de: importanța familiei în viața copilului, specificul activităților de consiliere cu părinții, cunoașterea și evaluarea familiei în consilierea școlară, argumente în favoarea importanței mediului social familial în dezvoltarea copilului: studii și cercetări recente, strategii practice de intervenție.

Cuvinte-cheie: consilierea părinților, strategii de intervenție

Abstract: By helping parents be more involved in their child's school life issues, we can strengthen the interactions and relationships between them and their children. Activities with parents lead to solving problem situations, possible conflicts and highlight for solving risk situations in the development of children. The aspects that we will address throughout the article are related to: the importance of the family in the child's life, the specifics of the counseling activities of the parents, the knowledge and evaluation of the family in school counseling, arguments in favor of the importance of the family social environment in the child's development: recent studies and researches, practical intervention strategies.

Keywords: parenting, intervention strategies

Una dintre problemele esențiale cu care se confruntă azi școala românească este colaborarea dintre profesori și părinți, dintre școală și familie. La apariția unor probleme în adaptarea

școlară și parcurgerea traseului educațional școlar, adesea, școala acuză familia și aceasta se apără acuzând la rândul ei. Devine tot mai necesar a defini și a înțelege rolul fiecărei instituții în viața și dezvoltarea copilului, ca o condiție a dezvoltării unor relații eficiente în cadrul consilierii școlare. Cercetarea științifică din ultimele decenii a demonstrat și argumentat valoarea fundamentală a relațiilor dintre copil și familia sa naturală, de origine. Altfel exprimat, modul în care este primit, acceptat, îngrijit, sprijinit, iubit și însoțit sau acompaniat copilul de către familia sa, de la primele momente ale vieții, devine determinant pentru dezvoltarea sa viitoare.

Consultanța oferită părinților și cadrelor didactice în context școlar este realizată, cu foarte mici excepții, de consilierul școlar. Acesta își desfășoară activitatea în cabinetul de asistență psihopedagogică din cadrul unității de învățământ arondate, într-un mediu sigur și controlat, conform standardului occupational furnizat de Autoritatea Națională pentru Calificări. Între atribuțiile consilierului, a cărei sarcină primară se concentrează pe prevenirea tulburărilor emoționale și comportamentale (Băban, 2009), se numără și consilierea părinților care împletește latura psihologică, cu cea pedagogică și cea socială. Consilierea părinților se înscrie între formele de consiliere care se adresează unor situații problemă în viața socială a familiei și nu unor stări patologice. De aceea, nu se identifică cu psihoterapia, ci cu un proces de formare a unor deprinderi psihosociale. Deosebirea de psihoterapie este chiar în “sistematizarea etapelor și componenta psihopedagogică” (Holdevici, Neacșu, p. 18) ce caracterizează consilierea.

Cu privire la natura implicării emoționale, Lee (2005) apreciază că activitatea de consiliere implică o relație marcată de profunzime emoțională, este direct, de întrajutorare, în care beneficiarul urmărește în mod activ schimbarea, în timp ce

consultanța implică o relație de lucru între un specialist și un alt adult care interacționează cu elevul, fiind caracterizată de mai puțină intimitate și profunzime emoțională (apud Maftei, Enea, 2019, p. 60).

Consilierea părinților implică sesiuni individuale, colective sau de grup de informare, orientare și consiliere în funcție de nevoile identificate la nivelul școlii. Acestea pot fi solicitate de părinți sau recomandate de consilierul școlar, respectiv profesorii diriginți din școală, însă sunt situații în care sunt impuse de existența dificultăților specifice mediului școlar (absenteism, bullying, probleme de adaptare școlară, dificultăți de învățare etc.), a dificultăților de natură familială (abuz, neglijență, hărțuire) sau a altor probleme de natură comportamentală și de relaționare.

Studiile au arătat că părinții generalizează implicarea lor și la ceilalți copii ai familiei – dacă ajutăm un copil, acesta se dezvoltă, dacă ajutăm părinții, întreaga familie se dezvoltă. Atunci când părinții sunt stimulați să se simtă o parte a programului școlar, ei îl înțeleg mai bine și îl sprijină în mod adecvat. Activitatea de implicare a părinților în programul de învățare al copilului lor și în activitatea școlii poate crea acestora sentimentul de apartenență care îi ajută pe ei și întreaga familie. Modul în care părinții înțeleg și valorizează propriul copil este de multe ori un sprijin pentru înțelegerea situațiilor de învățare. Hoover-Dempsey și colaboratorii (2005) au arătat că nivelul de implicare al părinților se asociază pozitiv cu performanța academică a elevilor, frecvența bună la cursuri, rata scăzută de abandon școlar, creșterea motivației pentru învățare și apreciere a actului educativ. Gerich, Trittel și Schmitz (2017) fac o sinteză a câștigurilor participării active și conștiente a părinților la educație și evidențiază rolul major al consilierului școlar în acest proces colaborativ și argumentează că facilitarea implicării părinților este benefică atât pentru școli, cât și pentru societatea în ansamblul ei, prin promovarea incluziunii și comuniunii sociale.

Activitatea de parteneriat cu părinții poate ușura rezolvarea diferitelor probleme didactice și extradidactice: activitatea cu părinții ajută copilul să vadă rolul acestora în creșterea și dezvoltarea lui și să-i înțeleagă ca factori importanți ai educației sale. Ajutând părinții să fie mai implicați în problemele de viață școlară ale copilului lor, putem întări interacțiunile și relațiile dintre aceștia și copiii lor. Activitățile cu părinții duc la rezolvarea situațiilor problemă, a conflictelor posibile și evidențiază pentru rezolvare situațiile de risc în dezvoltarea copiilor.

În consecință, un obiectiv central al consilierii părinților este conștientizarea nevoii de implicare activă a acestora în viața elevului, pentru o dezvoltare armonioasă, atât în plan emoțional, cât și comportamental și cognitiv.

Proiectarea activităților de consiliere parentală se realizează la început de an școlar, în urma analizei de nevoi care se realizează în manieră standardizată, uzând de chestionare oferite elevilor, profesorilor, dar și părinților, cu scopul de a identifica situațiile în care aceștia consideră că au nevoie de consiliere. Părinții sunt chestionați în legătură cu caracteristici așteptate în relația cu consilierul școlar (disponibilitate pentru cooperare, empatie, comprehensibilitate, atitudine prietenoasă, oferirea unor informații obiective), forme de intervenție preferate (de grup sau individuală), dar și problemele cu care se confruntă în relația cu propriul copil, în școală sau în familie.

Intervenția în direcția familiei, ca acțiune educațională, se referă la transmiterea unor informații, abilități, atitudini, norme și realizează un anumit control social. Consilierul școlar se adresează tuturor părinților, dar, în funcție de problemele care apar, se focalizează pe anumite cazuri, situații de criză.

În situațiile de criză putem distinge următoarele categorii, în cadrul publicului larg format din familii, care sunt ținta activităților consilierului (Boutin & Durning, 1994, p. 13):

- Părinții de origine socio-economică defavorizată, ținând seama că situațiile de risc în școală și în educație, în general, apar cu precădere în asemenea familii;
- Părinții aflați în situații critice, care influențează exercitarea responsabilităților lor în privința copiilor și prezintă risc crescut pentru creșterea și dezvoltarea copiilor: părinți divorțați, bolnavi cronici, părinți vitregi, părinți șomeri, aflați în pragul sărăciei, părinți săraci, părinți adoptivi, părinți singuri/familii monoparentale;
- Părinții copiilor cu cerințe educaționale speciale: dizabilități, tulburări și dificultăți specifice, copii cu performanțe superioare și supradotați etc.), ținând seama că, tot mai mult, școala obișnuită se deschide integrării, normalizării și chiar incluziunii;
- Părinții copiilor care întâmpină dificultăți de adaptare școlară: dificultăți și tulburări de învățare, atenție, maturizare etc., tulburări de comportament, eșec școlar, absenteism școlar, abandon școlar;
- Părinții obișnuiți care: temporal au nevoie de sprijin, resimt nevoia unei informări periodice, au nevoie de perfecționarea practicilor și schimbarea percepțiilor despre educație, în general și despre copilul lor, în special.

Pentru a ajuta familiile să își îmbunătățească interacțiunile dintre membrii săi și atitudinile și comportamentele acestora, consilierul are nevoie să cunoască caracteristicile unei familii sănătoase, funcționale. Sunt multe definiții ale unei familii sănătoase, fiecare sistem terapeutic de familie are propria sa listă de caracteristici pentru o familie funcțională.

Golden L. (cf. J.J. Muro, T. Kottman, 1995) a identificat cinci variabile care permit diferențierea familiilor funcționale de cele disfuncționale:

1. Resursele parentale.
2. Cadrul temporal.
3. Tipul și “cantitatea” comunicării.
4. Ierarhia autorității.
5. Relațiile dintre adulții implicați în relația de ajutor.

1. Resursele parentale.

Pentru evaluarea resurselor parentale vor fi analizate: capacitatea părinților de a satisface nevoile fundamentale ale copilului, comportamente și atitudini ale părinților față de copil și problemele sale, precum și factori ca: stabilitatea financiară, trăinicia relațiilor maritale, suportul familiei extinse. În cazul în care resursele parentale sunt puternice, consilierea va avea mai multă eficiență.

2. Cadrul temporal se referă la aspectul duratei de manifestare a dificultăților, la caracterul lor cronic sau de scurtă durată. Familiile cu disfuncții cornice sunt îndrumate către terapie.

3. Tipul și “cantitatea” comunicării. Este important ca pattern-urile de comunicare să fie evaluate pentru a ști care dintre membrii familiei comunică destul de bine cu copilul astfel încât să participe la rezolvarea problemei.

4. Ierarhia autorității. În mod normal, în familiile funcționale, părinții dau dovadă de încredere și sunt cooperanți cu consilierul în procesul de ajutorare.

5. Relațiile dintre adulții implicați în relația de ajutor. În familiile funcționale, părinții dau dovadă de încredere și sunt cooperanți cu consilierul în procesul de ajutorare.

Un aspect important de subliniat este că elevii cu care consilierul se întâlnește în cabinet sunt adesea purtătorii dificultăților nerezolvate ale părinților lor. Este știut faptul că adultul, atunci când devine părinte, tinde să reediteze în mod inconștient în re-

lația cu copilul lui un întreg ansamblu de interacții pe care el le-a trăit în propria sa copilărie. Prin această reluare, mai mult sau mai puțin conștientă, părintele caută să corecteze, cu și prin copilul său, principalele conflicte pe care le-a trăit cu propriii săi părinți.

Când evaluează copilul pentru care se solicită ajutor psihologic, specialistul are permanent în minte ideea că acesta face parte din sistemul familial. În consecință, copilul este influențat de ceea ce se întâmplă cu părinții săi atât în planul conștient și cel inconștient, cât și de ceea ce se întâmplă la nivelul relațiilor familiale. Specialistul este provocat să descopere cât îi aparține copilului din problema cu care se confruntă și cât aparține părintelui sau părinților lui. Alt aspect dificil este de a-l determina pe părinte să conștientizeze și să își asume ceea ce îi aparține și ce proiectează pe copilul său. Adesea părinții nu își conștientizează problema sau nu sunt pregătiți să o recunoască și transmit doar culpabilitatea că nu sunt suficient de buni în rolul lor de părinți. Culpabilitatea îi face să se victimizeze și le blochează atât empatia către copil, cât și flexibilitatea în găsirea de soluții. Ca într-un cerc vicios, victimizarea întreține problema copilului.

Pentru adolescenți consilierea lor și a familiei este foarte utilă. Ei sunt la vârsta de câștigare a identității de sine și au mare nevoie să fie recunoscuți de către părinții lor, să le fie respectată opinia. Dar și părinții au nevoie să le fie recunoscută autoritatea și să fie ascultați. Părinții au nevoie să învețe să-și vadă copiii ca fiind mai mari, să-și adapteze regulile și comunicarea, să fie la curent cu preocupările vârstei. Pe de altă parte, adolescenților nu le place să fie criticați, contraziși și presați să facă anumite lucruri fără ca părerile lor să fie cunoscute de către părinții lor. Părinții au nevoie să cunoască și faptul că deși adolescenții devin mult mai independenți de familiile lor, ei au în continuare nevoie de atenție, afecțiune, sprijin și îndrumare de la părinții lor ca să treacă cu succes peste schimbările celei de a doua decade de viață. (Micucci, Joseph, 2009)

Primul pas în stabilirea unei strategii de intervenție este reprezentat de identificarea corectă a problemei sau conceptualizarea acesteia. Peacock și Colett (apud Maftei, Enea, 2019) recomandă o serie de metode precum interviul, observația sau scalele de raportare și evaluare.

Interviul cu părinții are mai multe scopuri:

1. Strângerea de informații despre copil, familie și mediu.
2. Obținerea unei încuviințări informate.

Consilierii sunt obligați să obțină consimțământul informat înainte să înceapă evaluarea sau tratamentul cu un client. Când părinții unui minor sunt divorțați, este esențial să se obțină consimțământul părintelui care are custodia legală. Dacă custodia este împărțită, trebuie să se obțină permisiunea ambilor părinți.

3. Stabilirea unei relații colaborative și de sprijin.
4. Strângerea de informații despre îngrijorările, expectațiile și obiectivele părinților.
5. Evaluarea percepțiilor și sentimentelor parentale despre problemele copilului, îngrijorări și scopuri.
6. Stabilirea unor scopuri realiste pentru evaluare și intervenție.
7. Comunicarea cu părinții despre procedurile ce vor fi utilizate.
8. Educarea părinților cu respect asupra naturii problemei copilului, prevalenței ei, prognozelor și posibilelor sale etiologii.
9. Evaluarea stării afective a părinților, motivației pentru schimbarea situației, resurselor pentru a lua un rol activ în procesul schimbării.
10. Furnizarea către părinții a unui raționament adecvat pentru intervențiile propuse (Kamphaus și Frick, 1996).

Este de dorit să vină ambii părinți la interviul inițial, pentru ca evaluatorul să afle ambele opinii și să observe gradul de acord

dintre ei, modul cum comunică la nivel verbal și non-verbal. O excepție ar fi aceea când părinții sunt divorțați și nu au ajuns la un acord privind custodia copilului.

Observații importante privind relația copilului/adolescentului cu părinții putem strânge și din observarea modului în care ei interacționează verbal și non-verbal în cabinet, precum și din alte surse: de la părinți, de la copil/adolescent, de la profesori.

Între strategiile eficiente care pot fi propuse părinților pentru ameliorarea unei game variate de probleme de natură comportamentală se numără setarea unor expectanțe eficiente și a unor limite rezonabile. Consilierea părinților în trasarea unor limite clare, rezonabile și eficiente va contribui la controlul frustrării copiilor, creșterea gradului de toleranță față de cei din jur, controlul impulsurilor și cultivarea răbdării (Hirschland, 2008, p. 28). Stabilirea de limite, refuzul și fermitatea sunt în egală măsură parte a unui parentaj sănătos, la fel cum sunt și acceptarea și îmbrățișarea copiilor.

Participarea părinților la sesiuni de consiliere de grup le facilitează dobândirea de informații, dezvoltarea unor abilități, exersarea unor practici noi. Ei pot învăța că a fi un părinte conștient înseamnă să răspunzi nevoilor copiilor tăi, să îi ajuți să găsească în ei înșiși puterea emoțională de a se susține singuri și de a rezista. Învățând să privească conflictul ca pe o modalitate de a experimenta valoarea pe care o are “pierderea”, frumusețea creării unei soluții negociate și imprudența de a trăi într-o lume rigidă, părinții înțeleg să abordeze viața așa cum este de fapt: plină de solicitări complexe, concurente și abundentă în materie de imprevizibil. Părinții învață că, în viață, “a câștiga” înseamnă a găsi soluții creative, a fi flexibil și a negocia. Modelarea comportamentală a cărei caracteristică principală este întărirea pozitivă folosește conflictele ca pe un laborator de învățare. Odată ce părinții înțeleg că adolescenții / copiii adoptă adesea un

comportament negativ sau pozitiv din cauza unei stări emoționale subiacente, învăță să își exprime emoțiile direct, să își acceseze lumea emoțională. Articulându-și emoțiile în mod direct, părinții le oferă un exemplu pozitiv copiilor, care simțindu-se validați și acceptați, nu își mai înecă emoțiile dureroase într-un comportament negativ. Autoreglarea emoțională este întotdeauna obiectivul modelării comportamentale. Aceasta din urmă trebuie să fie legată de nivelul de maturitate al copilului, nu de comportamentul pe care acesta îl are sau de vârsta sa cronologică.

Împlinirea vieții copilului depinde în mare măsură de relația lui cu părinții. Dacă părinții vor încuraja copilul să se angajeze într-un dialog semnificativ cu ființa lui interioară, fără să privească prea mult asupra lucrurilor exterioare, acesta va trăi o viață plină de semnificație. Copiii vin în viața noastră, a părinților, pentru a ne învăța cum să abordăm viața cu prezență, autenticitate și spontaneitate veselă, calități pe care, uneori, le pierdem din cauza propriei creșteri inconștiente.

Pentru a fi eficiente, implicarea și colaborarea părinților în context educațional trebuie privite ca responsabilități, nu ca sarcini trasate de profesori și eventual abandonate. O strategie eficientă pentru motivarea părinților este utilizarea unor invitații directe din partea consilierului școlar. Acestea semnaleză disponibilitatea de a coopera și nevoia de colaborare a colectivului didactic.

Consilierea părinților oferă un spațiu privilegiat interacțiunilor semnificative, centrate pe o abordare pozitivă și orientate pe soluții, având ca scop rezolvarea unor probleme diverse din spațiul școlar.

Bibliografie:

1. BĂBAN, A. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Cluj-Napoca: Asociația de Științe Cognitive din România, 2009, 287 p. ISBN 973-0-02400-6.
2. BOUTIN, G., DURNING, P. Les interventions aupres des parents. Toulouse: Privat, 1994, 216 p. ISBN 978-2100045167.
3. ENEA, V. Intervenții psihologice în școală. Manualul consilierului școlar. Iași: Polirom, 2019, 697 p. ISBN: 978-973-46-6358-3.
4. FRICK, P.J., BARRY, C.T., KAMPHAUS, R.W. Clinical assessment of child and adolescent personality and behavior, third edition, Needham Heights, M.A.: Allyn&Bacon, 2005, 490 p. ISBN 978-0-387-89642-7, Doi: 10.1007/978-1-4419-0641-0.
5. GERICH, M., TRITTEL, M., SCHMITZ, B. Improving Perspective Teachers' Counseling Competence in Parent-Teacher Talks: Effects of Training and Feedback. *Journal of Educational and Psychological Consultation*. 2017, 27(2), 203-238. Doi: 10.1080/10474412.2016.1220862
6. HIRSCHLAND, D. Collaborative Intervention in Early Childhood. Consulting with Parents and Teachers of 3-to 7-Year-Olds. New York: Oxford University Press, 2008, 320 p. ISBN-10: 0195331206.
7. HOLDEVICI, I., NEACȘU, I. Consiliere psihologică și psihoterapie în situații de criză. București: Dual-Tech, 2006 336 p. ISBN 973-85526-4-8.
8. HOOVER-DEMPSEY, K.V., WALKER, J.M.T., SANDLER, H.M., WHETSE, D., GREEN, C.L., WILKINS, A.S., CLOSSON, K. Why do parents become involved? Research findings and implications. *The Elementary School Journal*. 2005, 106(2), p. 105-130. Doi:10.1086/499194.
9. MICUCCI, J. A. The Adolescent in Family Therapy, Harnessing the Power of Relationships, Second Edition. The Guilford Press New York London, 2009, 640 p. ISBN: 9781606233306, 1606233300.
10. MURO, J.J., KOTTMAN, T. Guidance and Counseling in the Elementary and Middle Schools: A Practical Approach. Brown & Benchmark, 1995, 507 p. ISBN 0697205606, 9780697205605.
11. TSABARY, Sh. Părintele conștient. București: Trei, 2010, 305 p. ISBN 978-606-719-233-9.